

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XVII. De Sacra Congregatione Jurisdictionis, & Immunitatis ecclesiasticæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

ex Apostolicis Constitutionibus habeant Prælati regulares super alienationibus bonorum, & jurium aliis cadentium sub prohibitione *Extravagantis Ambrosii de reb. ecclæs. non alien.* unde propterea necessaria est solemnitas beneplaciti Apostolici; Idcirco, ne Religiosi, præsertim pauperes cogantur subire sumptus, qui desuper necessarii sunt pro expeditionibus Dataria, vel Secretariæ Brevium; istud beneplacitum concedi solet per organum istius Congregationis, ac etiam per illud alterius Congregationis Concilii; Idque aliquando in Monialibus etiam praticari solet, quando monasterii paupertas ita exigat.

Et in summa omnia peragit, quæ Religio-
num, ac Regularium bonum regimen, ac directionem concernunt; unde propterea dicitur Congregatio occupatissima, atque in negotiorum multitudine omnium major, ob faciles recursus, querelas, & contentiones Regularium, qui non habentes necessitatem cogitandi ad propriam personam, ac familiam victum & vestitum aliaque indigentias, se totos occupare solent in dissensionibus inter se ipsos, in humana conditione vel infirmitate exigente, pro qua curanda, sufficiens medicamen adhuc non habemus. *De his habetur disc. 1. tit. de Regular.*

Habet item ista Congregatio latas habenas agendi etiam de illis negotiis, quæ aliarum Congregationum peculiaria sunt, unde propterea (ut Urbanus VIII. dicere solebat) ista videtur Congregatio quodammodo universalis, exceptis causis, quæ directè fidei quæstiones concernant, sive formalem interpretationem Concilii Tridentini; In reliquis enim, licet ad istam Congregatio Concilii, attamen de iis, quæ concernunt executionem, vel observantiam ejusdem Concilii, ejusque decretorum cognoscit; Prout etiam licet ad istam Congregatio Rituum, cujus peculiare munus est cognoscere ac decidere controversias super præcedentis, aliisque ecclesiasticis præminentis, inter clericos seculares & regulares, ac etiam super iis, quæ prætendantur per laicos in functionibus ecclesiasticis; adhuc tamen ista Congregatio istas causas cognoscit; Ideoque privativa singularis cognitio dictæ Congregationis Rituum, versatur in præscribendo ritus super divinis officiis, ac etiam super canonizatione Sanctorum. *infra disc. 18.*

Ac etiam licet ad istam particularis Congregatio super controversiis jurisdictionalibus, ac super ecclesiastica immunitate, à qua denominationem seu vocabulum sortitur, de qua *infra disc. seqq.* Adhuc tamen ista Congregatio, occasione agendi de negotiis, ad Episcopos & Ordinarios locorum pertinentibus, de hac negotiorum specie cognoscit, quando casus præbeat, ut ad eam recursus habeantur.

Et quamvis generaliter hujusmodi cardinalitæ Congregationes, tanquam summarie cognoscentes sibi commissa negotia, se gerant nomine Papæ, potius more Principis, vel supremi Senatus, quam more Judicis vel Tribunalis contentiosi, ideoque non subjaceant rigori regularum & propositionum juris, eo modo quo contentiosa Tribunalia subjacent; præ cæteris tamen ista Congregatio, quæ quoddam universale, ac politicum regimen utriusque cleri secularis, & regularis, aliarumque rerum ecclesiasticarum habet, huic restrictioni non subjacet, sed

Card. de Luca. Relatio Curia Romana.

cum regulis seu legibus prudentialibus pro negotiorum qualitate, vel temporum ac rerum contingentiis procedere solet; Semper tamen, & in quibuscumque quantumvis gravibus negotiis, gratis omnino, etiam quoad scripturam, aded ut Partes alio non graventur sumptu, nisi (ut aliis dictum est) illa recognitionem laboris personalis, ac diligentiam corresponsorum, qui negotiorum curam habeant; Et quandoque, quatenus negotii qualitas exigat, pro honorario Advocatorum & Procuratorum, ac pro expensis copistæ pro informationibus quæ dentur; Reliquum verò totum quod ad suggestionem Agentium & corresponsorum à Partibus detur, furtum & illicita extorsio est eorum, qui negotia peragunt, vel aliquorum reprobiorum inferiorum Ministrorum Mechanicorum, qui fidem ab eorum dominis habitam fraudent.

DISC. XVII.

De Sacra Congregatione Jurisdictionis, & Immunitatis Ecclesiasticæ.

SUMMARIUM.

- 1 De hujus Congregationis erectione.
- 2 Quinam in ea interveniant.
- 3 Prælati sunt relatores causarum & processuum
- 4 Quare habeatur in ista Congregatione usus processuum, & de immunitate locali.
- 5 De immunitate personali, & de alia immunitate reali.
- 6 Mechanicum est videre processus.
- 7 Quando teneatur, & de quibus negotiis tractet.
- 8 An fuerit expediens eam erigere.
- 9 Quod stylus hujus sanctæ Congregationis sit potius contra delinquentes, qui ad immunitatem recurrunt.
- 10 Unde proveniat quandoque rigor.
- 11 De remissione confugientium sub lege ut non condemnentur ad penam ordinariam.
- 12 De stylo dandi omnes expeditiones gratis.
- 13 Et de alio stylo procedendi in forma extrajudiciali.
- 14 Cognoscit privative de causis immunitatis, & Metropolitanæ se non ingerit.
- 15 In quo proprie consistat munus hujus Congregationis, & quales causas remittat iudicibus competentibus.
- 16 De aliis ad materiam remissivè.

Moderna est ista Congregatio, utpotè erecta circa initia Pontificatus Urbani VIII.

Incertum tamen est; An vivæ vocis oraculo; Vel per literas in forma brevis; Aut per decretum consistoriale; Sive etiam per Apostolicam Constitutionem, quæ in Bullario non sit impressa; Ideoque super ejus facultatibus, ac restrictionibus respectivè, discurre non potest, eo modo, quo de facultatibus aliarum Congregationum, super quibus Constitutiones in Bullario habemus, fieri potest.

Habet ista Congregatio, cum competentium numero Cardinalium, mixturam aliquorum prælatorum pro Papæ arbitrio, ex quibus quatuor videntur fixi; Unus nempe, qui Secretarii munus gerat, Unus ex Rotæ Auditoribus; Unus ex Clericis Cameræ, & Advocatus fiscalis; Alii verò sunt in majori, vel in minori numero, ut Papæ videatur etiam ex dictis Rotæ, & Cameræ Tribunalibus assumi soliti.

Gg

Isti

Isti verò Prælati, ut plurimum, sunt relatores caularum (qui in Curia Ponentes dicuntur;) Potissimè quia hujus Congregationis negotia frequenter secum ferunt processus voluminosos, qui per Ordinarios locorum, vel per alios iudices, & magistratus de partibus transmittuntur; Potissimè in causis concernentibus, ecclesiasticam immunitatem localem, ad effectum inspiciendi qualitatem, ac probationem criminis, pro casibus exceptuatis per Constitutionem Gregorii XIV? Sive qualitatem loci capturæ super quo sit controversia, an sit immunis nec ne; Aut super ejusdem capturæ modo, qui immunitatem excludat; Putà (ex-gr.) quod captus in loco non immunis, violenter in eo actu, secum trahat capientem, qui eum detineat, adeò ut ad proximum locum immunem accedat, cum tunc non suffragari immunitatem S. Congregatio respondere consueverit, cum similibus. *de istis causis immunitatis localis in Miscellan. Ecclesiast. disc. 9. & seqq.*

Prout etiam, processus, & acta, de partibus, transmitti solent, in causis aliarum specierum immunitatis, personalis scilicet, & realis, quando ad ipsam Sacram Congregationem recursus habeatur per eos, qui prætantur immunitatis vel jurisdictionis violatores, & tanquam tales ab Ordinariis, centuris innodati sint, sive illæ comminentur, cum similibus, quoniam, cum Cardinales in tot Congregationibus, ac etiam in Consistoriis, & Cappellis Pontificiis, aliisque gravibus negotiis, præsertim cum Principum Oratoribus occupati, vacare non possint lecturæ processuum, qui quandoque voluminosi esse solent; Ac etiam quia indecens videtur Cardinalium majestati, cum id sapere videatur quid mechanicum, ut agendo de Advocatis seu Procuratoribus inferius in eorum Rubrica advertitur, *infra in disc. in quo agitur de Advocatis & procuratoribus.* Idcirco Prælatis injungitur, qui compendiosè referant ea, quæ in processibus, & in actis contineantur ut servat quoque Congregatio Consultæ de qua *infra de his controversiis super immunitate reali dicto Miscellan. Ecclesiast. disc. 2. & seqq. & sit de Regali à disc. § 6. ad 62. & de immunitate personali ut. de juris. à disc. § 8. ad 68. & 92. & 94. & in aliis & de judic. disc. 3.*

Teneri ea solet in Palatio Apostolico in die martis, bis in mense, nisi negotiorum contingentia aliter suadeat; Eaque solum agit de negotiis concernentibus materiam jurisdictionis ecclesiasticæ, & ne illius exercitium Magistratibus sæcularibus permittatur, ac etiam de materia dictæ triplicis immunitatis, localis, personalis, & realis, & de quibus speciebus, ac successivè de negotiis, in dicta Congregatione pertractari solent, *in ecclesiast. Miscellaneo* compendiosè agitur. Ideoque ibi videri potest, ne eadem absque necessitate repetantur, *locis supra citat.*

De his autem, insensibiliter, seu minus clamorosè, cognoscere solebat altera Congregatio Episcoporum, de qua discursu proximo præcedenti agitur; Eaque cum regulis prudentialibus, quas præ cæteris (commendabiliter quidem) adhibere solet, forsitan (ut aliqui opinantur) melius eadem negotia dirigebat; unde propterea adhuc sub iudice, etiam apud bonos, ac zelantes ecclesiasticos, remanet quæstio, quæ verè problematica est, habens hinc inde probabilia argumenta

an hujus Congregationis erectio ecclesiasticæ immunitati ac jurisdictioni proficua, vel præjudicialis fuerit; *Institatur etiam dicto disc. 2. Miscellan. ecclesiast.* Potissimè, quia bonus quidem, sed fortè indiscretus, vel asper zelus aliquorum, qui circa initia eam regebant, aliqua produxit inconvenientia præjudicialia, atque asperitatis vel nimium exactæ & exorbitantis defensionis opinionem impressit apud sæculares (quæ pro hodierna praxi verè erronea est) quoniam ut pro meæ diuturnæ forensis vitæ praxi, ingenue testari possum, utpotè utrumque antiquum, seu primævum, & hodiernum styllum expertus, quod rectissima est intentio, ad restrictionem potius immunitatis præsertim localis propensitas; tatenus verò illum styllum adhibere oportet qui rigorosus, vel asper reputatur à sæcularibus, quatenus ipsi ad id cogant, vel provocent, quia nempe se iudices facere velint hujus materiæ, cujus, juxta regulas catholice fidei sint incompetentes; Ideoque, ut pluries in *ecclesiast. Miscellaneo*, occasione agendi de dicta triplici immunitate, ac etiam in materia jurisdictionali advertitur, *locus supra cit.* Prout etiam in illa feudorum, *sic de feud. disc. 60.* & in altera regalium, *locus supra citatus.* & alibi, vitium est in utroque extremo, superiorum Officialium, & Magistratum utriusque fori, adeò ut inconvenientia potius resulerent ex modo, quam ex substantia.

Potissimè verò, inter alia multa, hodierna Congregatio non laudat antiquum sensum circa immunitatem localem, in illis casibus, in quibus agatur de criminibus quæ sub casibus exceptuatis, de stricto jure non cadant, sed scandalosa sint, publicæque quieti præjudicialia; unde propterea non possunt confugientes liberè tradici Curie sæculari, minusque debeant relinquere in libertate, sed potius ad extraordinariam penam mittremur, tanquam per speciem detentionis, & custodiæ, pro publica quiete condemnari; Quoniam non est condemnatio, quæ fiat per Judicem ecclesiasticum auctoritate sua de laico delinquentem, cum quo nullam habeat competentiam circa criminis probationem, vel cognitionem, sed solum circa punctum immunitatis, an competat, nec ne; Sed est prudens & commendabile temperamentum, per quamdam speciem concordie cum Magistratibus sæcularibus, ut ita mediam viam eligendo, concorditer ipsi abstineant à pœna ordinaria hujusmodi delinquentium, qui eis tradantur; Atque ita non violetur immunitas, publicæ autem quieti consulatur; *Agitur de hoc stylo dicto Miscellan. Ecclesiast.* Verùm condemnatio fiat per ipsos Magistratus sæculares competentes, tanquam per speciem (ut præmissum est) prudentis, & commendabilis concordie; Verùm Episcopi, aliique ecclesiastici Superiores ad eam devenire non possunt, inconsulta ista Congregatione, quæ ad id devenire non solet, nisi factò verbo cum Papa, à quo oraculum accipit, dum nostræ ætatis praxis docuit, quòd Ordinario delinquentes laicos transmittente ad Principes sæculares triremes, Magistratus sæcularis eos ita in loco non immunis repositos carceravit, atque ad penam ordinariam ultimi supplicii condemnavit, sequuto effectu.

In reliquis autem hujus Congregationis styllus est uniformis, ac aliarum; Tam circa omnimodam alienationem à fordibus, atque ab emolumen-

12 Iumentorum aliqua solutione, pro expeditionibus, aliisque actis, quæ gratis omnino conceduntur, ac fiunt; Quam etiam, circa modum procedendi in forma extrajudiciali, ut de aliis Congregationibus Concilii, & Episcoporum supra dictum est, scribendo scilicet per epistolas familiares Ordinariis locorum, vel Nuntiis Apostolicis, aliisque ecclesiasticis Prælati, ad quos pertineat, tam circa informationes super recursibus, quam circa executionem suorum decretorum, ac resolutionum.

13 Privativam cognitionem hujusmodi controversiarum habet, ad quoscumque alios competentes Judices, appellationum, vel recursuum; 14 Ideoque per ejus decreta, Pontificio oraculo comprobata, inhibitorium est Metropolitanis, ac Nuntiis, aliisque Judicibus appellationis, vel recursuum ab Ordinariis locorum, ne inhibitiones concedant, vel impedimenta præstent; Talisque videtur præxis inconcussa in specie immunitatis localis, insinuat etiam dicto disc. 2. *Miscellan. Ecclesiast. & tit. de judic. disc. 3. & alibi.*

Secus autem in aliis duabus speciebus immunitatis personalis vel realis, quoniam munus Congregationis propriæ, ac principaliter versatur, in protectione, ac defensione ecclesiasticæ jurisdictionis, & immunitatis, & ne de facto illa usurpetur, vel respectivè violetur à Magistratibus, vel Communitatibus sæcularibus, aut à gabellarum, aliorumque laicalium onerum Appaltatoribus, & exactoribus, ita assistentiam, ac auctoritatem præstando Ordinariis locorum, qui præsertim pro Italiæ moribus, in exiguis, ac pauperibus Ecclesiis, potentiali oppressioni sæcularium de facili subjacent; Secus autem ubi cessante hac oppensione de facto, prætendatur per tramites juris, quod illa causa, vel persona respectivè sit sæcularis, non autem ecclesiastica, ideoque ad forum sæcularem pertineat, juxta eorumdem sacrorum Canonum dispositionem; Sive quod illa immunitas realis de jure competere non debeat; Vel quatenus in substantia competat, ista non controversatur, sed sola quaestio sit super modo, vel super quantitate, aliisque accidentibus, quoniam ista cognitio non prohibetur, immò fieri debet coram ordinariis Judicibus competentibus, cum immunitas ecclesiasticæ substantiam, vel genus non percutiat; Ideoque debent eis hujusmodi causæ remitti, ut in forma judiciaria per tramites juris decidentur, eo modo, quo aliæ causæ privatæ contentiosæ peraguntur; Potissimè verò, quando oporteat facere probationes per testes, qui servatis servandis examinandi sint, stante insinuatō stylo, tam istius, quam aliarum Congregationum, gerendi potius partes Principis, vel supremi Magistratus, in forma extrajudiciali, quam illas Judicis, in forma contentiosa. De his causis remissis ad suos Judices tit. de regal. disc. 50. cum plur. seqq. & agitur etiam in dicto *Miscellan. Eccles. disc. 2. & seqq.*

16 Et de aliis ad istam Congregationem pertinentibus videri poterit in enunciato *Ecclesiast. Miscellan.* ac etiam in materia jurisdictionali, & in illa regalium, occasione agendi de gabellis & vestigialibus, præsertim pro immunitate reali, & c. in locis supra relatis.

DISC. XVIII.

De Sacra Congregatione Rituum.

S V M M A R I V M

- 1 DE istius Congregationis erectione, ejusque duplici specie.
- 2 De personis, ex quibus ea constituitur.
- 3 Quæ negotia in ea peragantur, distinguitur inter contentiosa & non contentiosa.
- 4 Quanam sint contentiosa.
- 5 De receptione alicujus Sancti in Protectorem.
- 6 De questionibus contentiosis, quæ super ista protectione cadere solent.
- 7 De questionibus contentiosis præminentiarum inter Ecclesiasticos.
- 8 De aliis questionibus similibus cum secularibus.
- 9 De stylo procedendi in forma extrajudiciali, omniaque faciendi gratis.
- 10 Quod quandoque formatur processus, & adhibet quandam formam judicialem.
- 11 In his materiis præminentiarum deservitur consuetudini, & quando.
- 12 An ceremoniale impediatur consuetudinem.
- 13 Quod soleant etiam ista causa committi in Rota, vel de ejus voto.
- 14 De alia specie Congregationis super Canonizatione Sanctorum, & quanam interveniant.
- 15 Adhibentur etiam Medici, & alii Professores, & quare.
- 16 De Congregationibus quæ habentur coram Papa, ac etiam de Consistoriis, in hac materia.
- 17 De aliis quæ hanc materiam concernant remissivè, & quare non omnes Advocati hoc negotia pertractent.
- 18 De stylo propinarum, aliorumque emolumentorum in hac materia.
- 19 De præcedentiâ inter Sanctos.

Duplex videtur ista Congregatio, à Sixto V. cum aliis pluribus per eamdem Constitutionem quoque erecta; *Const. 74. Sixti V.* Una scilicet ordinaria, pro Ritibus Ecclesiasticis, aut pro decidendis controversiis præcedentiarum, aliarumque præminentiarum; Et altera extraordinaria, super canonizatione Sanctorum, seu beatificatione, & cultu aliquorum fervorum Dei; dum diversus est personarum interventus, seu participatio, in una, quam in altera, in ordine ad Prælatos, aliasque personas, extra illas Cardinalium, qui pariformiter in utraque interveniunt eo ipso, quod ex oraculo Papæ, huic Congregationi Rituum in genere adscribuntur; Quare de eis distinctè, ut decet, agendo.

Quatenus pertinet ad primam speciem Congregationis ordinariæ; Ea ex solis Cardinalibus constituta non est, quoniam ultra ipsorum competentem numerum, qui (prout in omnibus aliis Congregationibus) non est determinatus, sed major vel minor, pro Papæ libito, interveniunt plures Prælati, quorum unus est Secretarius, ac etiam aliqui Religiosi Theologiæ Professores & præcæteris Magister S. Palatii, & Sacrista Papæ, qui ambo sunt regulares, unus Ordinis Prædicatorum, & alter Eremitarum S. Augustini; Ac etiam unus vel plures magistri ceremoniarum Papæ.